

KONINKLIJK

LGOG

KRING TER HORST

INFO september 2024 № 71

GUIDES IN FASHION

JANSEN-NOY

Winkelen, ontdekken, genieten,
eten & drinken in Sevenum

BEZOEK ONZE WINKEL: Pastoor Vullingsplein 20 | 5975 DJ Sevenum
077-467 2929 | www.jansen-noy.nl

September 2024 № 71

INFO

LGOG

KRING TER HORST

Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap kring Ter Horst
Opgericht 1 januari 1974

K O N I N K L I J K

LGOG

1989 no 0; 1990 no 1 en 2; 1991 no 3 en 4; 1992 no 5 en 6; 1993 no 7 en 8; 1994 no 9 en 10; 1995 no 11, 12 en 13; 1996 no 14 en 15; 1997 no 16 en 17; 1998 no 18 en 19; 1999 no 20 en 21; 2000 no 22 en 23; 2001 no 24 en 25; 2002 no 26 en 27; 2003 no 28 en 29; 2004 no 30 en 31; 2005 no 32 en 33; 2006 no 34 en 35; 2007 no 36 en 37; 2008 no 38 en 39; 2009 40 en 41; 2010 no 42 en 43; 2011 no 44 en 45; 2012 no 46 en 47; 2013 48 en 49; 2014 no 50 en 51; 2015 no 52 en no 53; 2016 no 54 en 55; 2017 no 56 en 57; 2018 no 58 en 59; 2019 no 60 en no 61; 2020 no 62 en no 63; 2021 no 64 en no 65; 2022 no 66 en no 67; 2023 no 68 en no 69. 2024 no 70 en no 71.

35 jaar Info LGOG kring Ter Horst

INFO LGOG KRING TER HORST

Vijfendertigste jaargang, nummer 71, september 2024

Een uitgave van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig
Genootschap kring Ter Horst.

INFO LGOG verschijnt tweemaal per jaar. De oplage is 175 exemplaren.

REDACTIE INFO LGOG

Bert Clevis LGOG kring Ter Horst.

Redactieadres: bert.clevis@kpnmail.nl

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	4
Samenstelling Bestuur LGOG kring Ter Horst	5
Van de redactie	6
Programma 2024/2025 LGOG kring Ter Horst	7
Zijdenijverheid in Horst.	9
Tekstopmaak in historisch perspectief	25
Foto 's genomen bij voormalige bezitters Huis "Ter Horst".	31
"de Manhuis" en bewoners	37
Oud kerkhof Horst	43
Bevolking van Horst 1802 t/m 1922	45
Digitaal door kerk Melderslo lopen	46

VOORWOORD

De jubilaris LGOG Kring Ter Horst heeft zijn 50-jarig bestaan niet onopgemerkt voorbij laten gaan. In de jaarvergadering van 20 maart jl. hebben we feestelijk het glas geheven op onszelf, de leden van de Kring ter Horst.

We hebben kunnen vaststellen hoe loyaal onze leden zijn. Liefst zeven leden mochten we huldigen: twee met hun 50-jarig lidmaatschap, één met het 40-jarig lidmaatschap en vier leden met hun 25-jarig lidmaatschap.

In het najaar zal het jubileumjaar verdere invulling krijgen met een erfgoedweek van 11 – 17 november. Onderdeel van het programma is op vrijdag 15 november een studiedag voor beleidsmakers en besturen van erfgoedinstellingen.

In het weekend is de ‘Dag van het Horster Erfgoed’ gepland, waarin heemkundeverenigingen en andere erfgoedspelers uit Horst aan de Maas zich voorstellen aan de inwoners. Noteer het maar vast in uw agenda!

Ook vanwege het 50-jarig bestaan zal de Provinciale LGOG-ledenvergadering in onze gemeente gehouden worden en wel in Griendtsveen.

Het programma wordt nu voorbereid. Naar het zich laat aanzien maken we een wandeling door het dorp en zal een bezoek aan de villa van de familie Van de Griendt mogelijk zijn.

Fijn, als u acte de présence wilt geven bij onze (jubileum)activiteiten.

Namens het bestuur,
Arie Stas, voorzitter

Ineke Eickmans, secretaris

SAMENSTELLING BESTUUR LGOG KRING TER HORST

Vanaf september 2024

Arie Stas	Voorzitter
Ineke Eickmans	Secretaris en vicevoorzitter (Secretaris@lgogterhorst.nl)
Marjo Hendriks	Penningmeester
Chiarangela van Lieshout	Lid
Ger Hermans	Lid
Bert Clevis	Redacteur INFO (Bert.Clevis@kpnmail.nl)

Mocht u zich geroepen voelen om een bijdrage te leveren aan dit INFO Bulletin, dan is daar alle ruimte voor. Graag bieden wij iedereen die dat wenst een platform om te communiceren met onze doelgroep. Neem dan contact op met de redacteur.

VAN DE REDACTIE

Beste lezers,

Onlangs kreeg ik de kans om de volledige serie van de Horster Historiën te kopen op een boekenbeurs. De serie krijgt door deze aankoop een tweede leven en een veilige plaats in mijn boekenkast. Het had zomaar anders kunnen lopen als de serie bij de papiercontainer was aangeleverd in plaats van bij de boekenbeurs.

Doorlezend ben ik positief verrast door de hoge kwaliteit van de artikelen. Één artikel trok vooral mijn aandacht: 'Horster Historiografie' van P. Ubachs waarin op zoek wordt gegaan naar de Horster geschiedschrijving en de oprichting van LGOG Kring Ter Horst. De toestemming voor die oprichting kwam niet vlot af omdat men het dorp Horst wat te **'petieterig'** vond voor een eigen kring van zo'n hooggezet wetenschappelijk genootschap!

Ondanks dat zette Horst door en per 1 januari 1974 vond de oprichting plaats van een eigen kring.

Nu, vijftig jaar na dato kan de balans worden opgemaakt.

We mogen gerust stellen dat de kwalificatie 'petieterig' niet past bij LGOG Kring Ter Horst. De Kring heeft haar bestaansrecht meer dan bewezen: de vele publicaties, lezingen, excursies, actieve heemkundeverenigingen en musea in deze regio zijn daarvan een levend bewijs.

Dankzij energieke leden kon de Kring uitgroeien tot wat het nu is.

Twee leden die vijftig jaar geleden aan de wieg stonden van LGOG Kring Ter Horst hebben tijdens de afgelopen jaarvergadering een insigne mogen ontvangen voor hun vijftigjarig lidmaatschap, te weten Jacques Kelleners en Jos Schatorjé. Daarnaast ontving Piet Hoebbers, voorzitter van het eerste uur, dit jaar een koninklijke onderscheiding. Drie jubilarissen, drie echte kartrekkers. Proficiat heren!

In deze INFO een bijdrage van Jos Schatorjé, de zoveelste van zijn hand en naar ik verwacht, zeker niet de laatste.

Bert Clevis
Hoofdredacteur

PROGRAMMA 2024/2025 LGOG KRING TER HORST

Alle data en locaties zijn onder voorbehoud

Data 2024

September 11 Lezing door Job Weststrate
Hanzesteden langs de IJssel

September 28 ALV LGOG hoofdbestuur, kringen
organisatie kring ter Horst

Oktober 04 en 05 Tweedaagse reis Hanzesteden langs de IJssel

November 20 Lezing door Wiel Steegs
WO II in de Limburgse Peel

December 11 Bezoek museum Oorlog in de Peel
Extra activiteit n.t.b.

2025

Januari 02 Wintercursus in Museum de Kantfabriek:
Piet Hoebers. Horster Landschap en toponiemen

www.maaahuysbv.nl
(0485) 33 65 49

www.meanderbv.nl
(0485) 33 65 43

ZIJDENIJVERHEID IN HORST.

Jos Schatorjé

Weinigen weten dat er in de negentiende eeuw in Horst een aantal zijdewevers actief was. Voordat daar nader op kan worden ingegaan, moet eerst kort worden beschreven hoe de textielnijverheid zich in Horst ontwikkelde.

Huisindustrie

In de regio tussen Peel en Maas werd al tijdens de prehistorie textiel vervaardigd voor eigen gebruik. Waarschijnlijk was dit een taak voor het hele huishouden. De mannen zorgden vooral voor de grondstoffen en de vrouwen verwerkten dit tot laken en doeken. Waar mogelijk werkte men samen en ook de kinderen en ouderen deden mee. Daarom zijn weefgewichten van de staande weefgetouwen en spinklosjes hier geen ongebruikelijk vondsten door de archeologen.¹

In de late-middeleeuwen richtte de textielnijverheid zich al verder dan de eigen huishoudelijke afzet. Textiel werd vooral in de steden geproduceerd door mannelijke vakkrachten die vaak in een of meer gilden voor verschillende werkzaamheden (weven, vollen, droogscheren, verven, etc.) waren vertegenwoordigd. Roermond en Weert waren bekend om hun wollen lakens. Venlo had ook een bescheiden 'wullenambt', maar kende in de vijftiende en zestiende eeuw ook een corporatie van linnenwevers.² In de vijftiende en zestiende eeuw verplaatste de textielnijverheid zich vanuit de steden in de Lage Landen naar het platteland. We zien sporen daarvan in de Bourgondische schatrekeningen van Sevenum, waar in het vierde kwart van de vijftiende eeuw al familienamen voorkomen die duidelijk verwijzen naar wevers en vlasterers.³ Waarschijnlijk had dit te maken met de opkomst van linnennijverheid als thuisindustrie. Ook het altaar van de weverspatroon Sint-Severus in de Horster Lambertuskerk (ca 1525) is een duidelijke aanwijzing van het belang van textielproductie in Horst in de zestiende eeuw. Aan de andere kant bewijzen de teruglopende accijnsinkomsten van het weven, dat de textielnijverheid in een stad als Venlo in de zestiende eeuw nagenoeg verdween.⁴ Ondernemers zochten het gebied van de goedkope lonen op: het platteland. Soms was er een aanleiding die deze beslissing

bespoedigde. De grote stadsbrand van Roermond in 1554 noopte vele ambachtslieden een toevlucht te zoeken naar het platteland. Menigeen bleef daar wonen en werken. Aldus werd door de komst van stedelijke ambachtslieden de productie van wollen lakens ten plattelande bevorderd. Opkomende textielindustrie op het platteland en verval van deze nijverheid in de stad, verklaren de verandering in 1607, waarbij de magistraat van Roermond voor de eerste keer inwilligt dat wollen lakens uit diverse dorpen ten westen van de Maas mogen worden ingevoerd, waarbij o.a. Horst expliciet wordt genoemd.⁵

Thuisnijverheid op het Noord-Limburgse platteland was een gevolg van de noodzaak om doorheen het hele jaar inkomsten te verwerven om het bestaan te verzekeren. Kleine boeren en dagloners werkten van lente tot herfst vooral op het land, om in de wintermaanden vooral thuiswerk te verrichten. Het was mannenwerk. Op den duur ontwikkelden zich hieruit wevers die gedurende het hele jaar door aan de weefstoel zaten. Er is onvoldoende onderzoek in deze regio gedaan om te kunnen beschrijven hoe dat dit proces verliep. Het lijkt in elk geval zeker te zijn dat deze thuiswevers ook voor tussenhandelaren werkten. Die konden de grondstoffen aanleveren (als de wever die niet zelf kon verkrijgen in de zomermaanden) en de eindproducten opkopen en verhandelen. Het is nog onduidelijk wie de tussenhandelaren waren; waren het inwoners uit Horst, ondernemers uit Venlo en Roermond, of kwamen ze van verder weg, bijvoorbeeld uit de grote Duitse textielcentra van Mönchengladbach en Krefeld? De economische werkwijze van deze tussenhandelaren is bij historici bekend onder de Duitse term *Verlagswesen*.

Zeker is in elk geval dat in het midden van de achttiende eeuw in de Horster 'gemeynt' maar liefst 123 weefgetouwen stonden, waarop tenminste negentig wevers (87 voor linnen en drie voor wol) produceerden. Verder waren er twaalf textielkooplieden, twee blauwververs en tien kleermakers in Horst actief en er was ook in 1753 een 'fabrique' gesticht. In deze fabriek werkten elf personen en er stonden twee weefgetouwen, waarvan de opbrengst naar Krefeldse fabrikanten ging. In de uitgesproken landbouwgemeente Horst waren van de 209 ambachtslieden en uitoefenaren van vrije beroepen meer dan de helft actief in de textielbranche.⁶ Daarnaast werd er ook op de boerderijen aan textielproductie gedaan. De vermelding dat de

‘fabriek’ in 1753 werkte voor de Krefeldse fabrikanten laat zien dat ook Horst functioneerde binnen het *Verlagswesen*.

In de negentiende eeuw waren er in Limburg twee centra waar de textielnijverheid van belang was. Zonder twijfel was Roermond het belangrijkste textielcentrum, want deze stad behoorde in het midden van die eeuw -met Leiden en Tilburg- tot de grote textielcentra van ons land, met meer dan 2000 werknemers. Deze werknemers waren vooral thuiswevers, die vaak zelf niet in de stad woonden. Terwijl Leiden en Tilburg vooral gericht waren op wol en wat katoen, kende Roermond ook nog eens de linnennijverheid, dat echter op zijn retour was, door importbeperkingen in België en de opkomst van goedkoper katoen.⁷ Het tweede centrum was Horst, hoewel het schril afstak tegen Roermond.

Zijdenijverheid.⁸

Simon Sartingen

Het gemeenteverslag van Horst over 1851 vermeldt voor het eerst een innovatie in de textielnijverheid in Horst. Simon Sartingen had zich, via Arcen, in Horst gevestigd. Hij woonde in, bij het huisgezin van schoenmaker Nicolas van den Munckhof, die direct ten zuiden van de Lambertuskerk woonde en bereikbaar was via een pad dat aansloot op de Hoofdstraat (thans Kloosterhof). Hij had hier een garentwijnderij gesticht, voor het samenbrengen van samengestelde garens. In 1853 werkten hier drie mannen, twee jongens en een meisje. Het was dus een relatief klein bedrijf. Simon huwde op 13-11-1853 met de weduwe Aldegonda, een van de vier dochters van zijn huisbaas. Nicolas van den Munckhof overleed in 1854 op 77 jarige leeftijd, waarna Sartingen eigenaar werd van het huis. Hij sloopte het oude pand en liet er een nieuw woon- en werkhuis bouwen.

De ruim veertigjarige Sartingen (geboren Dülken 28-10-1810) was ondernemend en probeerde nieuwe wegen in te slaan. Toen de garentwijnderij in 1857 vrijwel stil kwam te liggen werd zijde zijn hoofdproduct. Hij had vier weefgetouwen ter beschikking en verwachtte een verdere groei. Dat was geen vreemde keuze, want in zijn geboorteplaats in de regio Krefeld, was zijde een specialiteit. Waarschijnlijk dat Sartingen vanuit Krefeld de grondstof voor zijn weverij ontving. In 1858 stopte hij met de garentwijnderij en concentreerde zich geheel op zijde, waarbij het aantal weefgetouwen werd uitgebreid tot zes.

In elk geval vielen zijn producten op. *De Maas en Roerbode* van 19 juli 1862 meldde dat drie Limburgse ondernemers op de wereldtentoonstelling van London hun fabricaten toonden. Naast Saringen uit Horst, waren dat Petrus Regout uit Maastricht en Van der Grinten uit Venlo. Dat de in Horst actieve zijdestoffen-ondernemer naast twee coryfeeën uit de Limburgse industriegeschiedenis wordt genoemd, is veelzeggend.

Kennis en personeel haalde hij uit Duitsland, waar zijdecultuur tot ontwikkeling was gekomen. Wie werkten zoal voor Saringen ?

- Frans Willem Buscher, 24 jaar, uit Geldern. Logeerde bij Saringen en ging juni 1858 terug;
- Johan Willems, 23 jaar, uit Geldern, ging maart 1860 weer terug;
- Hendrik Lucas (* 1832) uit Dülken kwam in 1859 en logeerde ook bij Saringen;
- Engelbert Kleinheyder, 44 jaar, met ega en twee kinderen logeerde bij Karel Esser, en vertrokken april 1863 naar Swalmen.

Duidelijk is dat in de jaren 1858/59 het bedrijf het moeilijk kreeg en een aantal werknemers teruggingen naar Duitsland. De branche stagneerde in deze jaren door de onzekere politieke en economische toestand in Pruisen. In deze periode wordt Dülkener Mathias Schundeler mede-eigenaar, waardoor het aannemelijk is dat Saringen verlegen zat op extra kapitaalinjecties.

In 1860 gaat het weer beter en wordt een bronzen medaille in een tentoonstelling te Haarlem behaald. Er werken in 1862 elf volwassen mannen (weekloon tussen fl 4,- en fl 8,- ; een volwassen vrouw (weekloon fl 3,50) en vier jongens en drie meisjes voor max fl 1,50).

Schundeler vertrekt in 1862 uit de zaak in Horst en gaat naar Roermond. Onduidelijk is waar het fout ging: maar duidelijk is dat onder andere nationale tariefmuren de handel met Pruisen en België hinderden. Ook Saringen heeft het moeilijk en moet medewerkers ontslaan. In 1863 werken er nog vijf werklieden en een kind, terwijl een jaar eerder nog twaalf volwassenen en zeven kinderen er actief waren, dus twee-derde van het personeel (en merendeel kinderen) werden ontslagen.

In datzelfde jaar gaf Saringen er de brui aan en nam zijn medewerker Hendrik Lucas de zaak over. Saringen verhuist naar Blitterswijk (april 1864) en

zijn woon- en werkhuis werd verkocht aan de Zusters van Liefde, die waarschijnlijk in 1867 de gebouwen aanpassen tot 'Liefdehuis' (Klooster met meisjesschool).

Hendrik Lucas

Hendrik Lucas was op 9-11-1832 in Dülken geboren en zijn vader en grootvader waren actief in de textielnijverheid. Dülken was een echt textielstadje, dat vermaard was om de productie van vlas en de verwerking tot linnen. Het grensverkeer was in die tijd zeer levendig en aan beide zijden verstond men elkaar in het dialect. Noordlimburgse seizoenarbeiders werkten veel in het Nederrijngebied en veel Duitsers zetten in Noord-Limburg bedrijven op, want hier waren veel goedkope arbeidskrachten. Lucas aardde goed in Horst en wist met de zijdeweaverij winst te maken. Zijde was een exclusief product en hij kon met de grotere bedrijven concurreren omdat het veel handwerk was. Mechanisatie had nog niet plaatsgevonden en weeftechnieken waren vanouds bekend in de regio Horst. Lucas had via zijn familie ook toegang tot de Duitse markt, waar zijde bekend werd door de hoogwaardige (en dure) productie in Krefeld. Belangrijk voor de afzet van Lucas' producten was ook de ontwikkeling van Venlo tot spoorwegknooppunt. Hier kwamen treinen uit Eindhoven (halte Horst-Sevenum), Gladbach (via Viersen en Dülken), Roermond en Nijmegen samen. Dr. G. Linssen stelt dat de zijdeweaverij in Horst een succes werd toen een Duitser in 1864 aan veertig wevers het proces uitlegde.⁹ Ook het Gemeenteverslag vermeldt dat "inwoners beginnen beter aan dit werk te wennen", wat er toe leidt dat ook thuis zijdewevers voor Lucas gaan werken. Lucas maakte mogelijk gedurende de eerste jaren van zijn activiteiten (1864-1867) nog gebruik (huur ?) van de oude gebouwen, die Saringen al aan de Zusters van Liefde had verkocht.

In 1867 ging het snel bergopwaarts met het bedrijf. Lucas had orders van de Nederlandse marine binnengesleept, waardoor het aantal werknemers dat jaar steeg van negen naar vijftien. Ook verhuisde hij naar het huis van Jakob van 't Groenewolt (tegenover Herraets, thans locatie Jacob Merlostraat 20). Hier was, volgens de kadasterkaart van Horst uit 1843, eerder de leerlooierij van Arnold Baetsen gevestigd. Behalve een woonhuis was er ook een behoorlijk groot bijgebouw, zodat het gehele complex 250 m² groot was. Het ging zo goed met de firma dat Hendrik Lucas in 1869 Lambert In 't

Groenewolt (1848-1900) als boekhouder in dienst nam. Lambert was de zoon van Jakob In 't Groenewolt en Johanna Maria Baetsen. Ongetwijfeld had laatstgenoemde het woonhuis met bijgebouwen in het huwelijk gebracht. De arbeidsverhoudingen waren goed, want de boekhouder vierde in 1894 zijn 25-jarig jubileum bij de zijdeweverij. Bijkomend voordeel voor Lucas was, dat er zo ook steeds een toezichthouder in de zaak was.

Lucas trouwde in 1874 met Johanna Jacoba Hoeken (1844-1917) uit Well. Het paar ging wonen in het huis van de gestorven bakker P. Goedhart. Het was een fraai woonhuis met sierlijke klokgevel gelegen aan de Steenstraat (Peters Gradje, weggebombardeerd in 1944; later assurantiën Meulenbeld). Het hele complex was 330 m² groot en de grote bakkerij (ruim 100m²) stond vanwege brandgevaar los achter het woonhuis.

Woonhuis Hendrik Lucas 1884-1881

Het is niet duidelijk waar precies de activiteiten van Lucas in deze dagen gesitueerd waren: In het pand aan de Steenstraat of aan de latere Jacob Merlostraat ?

In de Steenstraat waren een aantal ondernemers actief die het economisch karakter van Horst mede gingen bepalen. In het riante dubbel woonhuis tegenover Lucas woonde molenaar en koopman Pieter Frans Beuijssen. Het gezichtsbepalende en monumentale pand Steenstraat 9-11, dat waarschijnlijk rond 1850 was gebouwd, werd in 1990/91 gesloopt voor winkels en appartementen.¹⁰ Daarnaast (Steenstraat 7) vestigde zich in 1862 de Heldenaar Peter Mathijs Rutten, die hier begon met een kleine weefindustrie. Uiteindelijk zou het bedrijf van P.M. Rutten rond 1885-1890 uitgroeien tot een stoomweverij aan de zuidzijde van het dorp (tegenover Merthal). Het woonhuis aan de Steenstraat 7 werd ongeveer gelijktijdig vervangen door een monumentaal pand met rijke decoraties wat recht deed aan de sociale positie van de nieuwe 'textielbaron' (thans Scapino). Deze ontwikkelingen zijn kenmerkend voor die tijd. Door de industrialisatie ontstond een duidelijke sociale scheiding tussen werkgever en -nemer. Ook in de ruimtelijke structuur van het dorp ging deze maatschappelijke afspiegeling gaandeweg een rol spelen.¹¹

Ook het gemeentebestuur zag in dat de oude textielnijverheid de basis kon vormen voor moderne productiemethoden van een gevarieerde textielnijverheid. Burgemeester Pieter Jan Janssen deed in juli 1875 een oproep aan geïnteresseerde ondernemers om de oude school en onderwijzerswoning aan de Loevestraat (thans Loevestraat 28) te gebruiken als locatie "voor eene fabriek, bijzonder met weefgetouwen".

Het is duidelijk dat Lucas tot zo'n welvaart was gekomen omdat zijn producten gewild waren. Daarnaast werd hij vanaf 1871 een vaste leverancier voor het ministerie van koloniën en voor de Koninklijke Marine. In 1876 behaalde Lucas in Utrecht een gouden medaille voor de kwaliteit van zijn "zijden en fluwelen kleedingstoffen". Het bedrijf kreeg steeds meer bekendheid en groeide. In 1878 had hij al 38 werknemers in dienst, die beter betaald kregen dan in menig ander bedrijf in Horst. De zijde-business in Horst was *booming*. Dat zien we ook aan het loon dat Lucas kon betalen. Het gemiddelde loon bij brouwers en fabrieksarbeiders was fl 4,50 p/w. In de molens kreeg men fl 5,40 p/w, maar Lucas betaalde fl 6,75 p/w. Waarschijnlijk werkten veel wevers -zoals in de vroegere thuisnijverheid- aan huis op handweefstoelen en hadden ze daarnaast een klein boerenbedrijf erbij, waardoor zij een zekere welvaart konden opbouwen. Menig woonhuis van een zijdeweaver had een betrekkelijk hoge kamer om het weefgetouw te kunnen onderbrengen.¹²

Hendrik Lucas kreeg voor de afzet op de Duitse markt hulp van zijn jongere broer Benjamin (1849-1893). Benjamin was in de jaren 1873-1876 zeer regelmatig in Horst en was lid van de Sociëteit Amicitia.¹³ Na 1876 wordt zijn naam niet meer genoemd omdat hij ziek was geworden en weer naar Dülken vertrok. Door de beide broers Lucas werd er ook een vriendschapsband gesmeed tussen de Horster harmonie (waarin veel leden van vooraanstaande Horster families en leden uit Sociëteit Amicitia actief waren) en de *Liederkrantz* uit Dülken. In de zomermaand juli 1876 werden de Dülkenaren om 10.00 uur op het spoorwegstation opgehaald met een versierde wagen van de Horster harmonie. In Horst bracht men een aubade bij het huis van Hendrik en Benjamin Lucas in de Steenstraat. Vervolgens trok men naar de kasteelruïne, nuttigde een maaltijd in hotel Houben en brachten die middag nog samen met de Horster harmonie een concert op de markt. Burgemeester Pieter Jan Janssen (tevens voorzitter van de harmonie) hield een feestrede en haalde de goede band tussen beide verenigingen aan. In 1878 liet Hendrik Lucas zich tot Nederlander naturaliseren om de 'uitbreiding van zaken' veilig te stellen, zodat de opdrachten voor de Nederlandse marine niet door een buitenlander werden vervaardigd. Hij was inmiddels door de bloei van zijn bedrijf zo rijk geworden, dat hij in 1881 het statige woonhuis van Dr. Peters aan de Venloseweg 1 (thans Renschdael) kon kopen: Het 'deftigste huis' van het dorp.

Woonhuis Hendrik Lucas 1881-1900

Hij was dé *Horster textielbaron* geworden. In de zuidelijke zijvleugel van het huis was de zijdefabriek gevestigd. De grotere schouw op de fabriek was noodzakelijk voor het gemechaniseerde arbeidsproces.

Lucas werd door een weddenschap gedwongen in 1900 zijn huis te verkopen aan Gerard van Daal. Hij had na een paar glazen alcohol in de Sociëteit Amicitia gepocht over zijn rijkdom. Niemand van de sociëteit zou in staat zijn om zijn woonhuis te betalen. Gerard van Daal had een ander lid van Amicitia (M. Rutten) gevraagd een bod te doen, wat door de dronken Lucas werd geaccepteerd. Toen hij weer nuchter was, had hij spijt van zijn daad, maar de koop was - met getuigen erbij - gesloten! Gerard van Daal wist het woonhuis aldus voor fl 15.000 te verwerven. Hendrik Lucas verhuisde nu naar Blerick, maar bleef zijn zaken voortzetten in Horst.

De zijdeproductie in Horst ging door. Na 1906 nam aantal werknemers af. Hendrik Lucas, de belangrijkste Horster zijdefabrikant, overleed 11-10-1915.

Hendrik Verberkt

Hendrik Verberkt (* Horst 6-12-1841 + Venlo 24-8-1925) huwde te Süchteln op 15-5-1865 met Ida Breukers (* Neeritter 28-12-1835). Zijn ouders waren de wever Theodoor Verberkt en Wendelina Nellen. Het feit dat Verberkt in Süchteln huwde kan in relatie staan met het mogelijke feit dat hij hier ook betrokken was bij een zijde- of fluweelweverij. Süchteln genoot namelijk bekendheid voor deze specialisatie.

Verberkt begon in 1872 met een zijdeweverij met twaalf weefstoelen. Er is weinig bekend over dit bedrijf, dat waarschijnlijk slechts kort heeft bestaan. Het valt op dat in het derde kwart van de XIXe eeuw in gemeentelijke jaarverslagen sprake is van een sterke achteruitgang van de traditionele thuisnijverheid en dat veel weefgetouwen leeg staan. Sommigen Horsternaren die actief zijn in de vlasnijverheid mechaniseren. Quirin van Douveren adverteerde in 1874 met een braak- en zwingmachine. Wever J.M. Kersten uit Horst plaatste in 1880 een advertentie in het *Venloosch Weekblad* waarin hij zich aanbevolen hield voor het weven van diverse soorten linnen en pellen tot wel 1.80 cm breed. Deze maatvoering was voorheen ongebruikelijk dus er was in andere machines dan de traditionele weefgetouwen geïnvesteerd.

De opkomst van de zijdeweverijen zouden in dit licht van productverandering wel eens een gevolg kunnen zijn geweest van de kansen die ondernemers zagen om hier specialisaties in de textielnijverheid te ontwikkelen. Veel mensen zochten immers geschikt werk.

Herman Viedebantt

Lucas produceerde nog zijde in Horst in 1907. Tussen 1907-1911 deed hij zijn zaak over aan Herman V.W.H. Viedebantt, geboren te Krefeld in 1860. Voordat hij naar Horst kwam woonde hij in Nijmegen. Hij was gehuwd met Eleonora M. Th van Leent. Het echtpaar woonde aanvankelijk in de Kloosterstaat 14. Viedebantt gebruikte eerst het gebouwtje bij zijn huis als fabriek. In 1911 maakte hij plannen bekend voor een nieuwe fabriek vlakbij de Amerikaanseweg. Hij wou hier beginnen met twintig weefstoelen. De opdracht werd in december 1911 aanbesteed aan het bouwbedrijf van Matthijs Peelen, waarna in februari 1912 de eerste steen werd gelegd. De fabriek werd gebouwd “achter het huis van Joosten aan de kiezelweg naar America”. Het hoofdgebouw zou een frontbreedte van achttien meter krijgen en hier waren kantoor en magazijn gepland. Daarachter kwam de werkplaats, die ook achttien meter breed zou worden en 22 m diep.

De zaken gingen goed, want hij kon ook het woonhuis van de onderwijzersweduwe Nusslein (Loevestraat 28) kopen. In 1913 werd hun negentienjarige zoon Paul ook in Horst ingeschreven. Hij zal wel geassisteerd hebben in het bedrijf. Door de moeilijke omstandigheden vanwege de Eerste Wereldoorlog was de bloei echter in 1916 voorbij en moest hij de statige onderwijzerswoning verkopen. Herman verhuisde naar Venray en Paul weer naar Nijmegen. In 1917 werd fabriek openbaar verkocht. Productie van zijden stoffen was in Horst beëindigd.

Conclusies

Bovenstaande gedetailleerde gegevens zijn grotendeels bijeengebracht aan de hand van de door Loe Derix in *Oud Horst in het Nieuws* chronologisch verzamelde berichten uit de media. Ze zijn verwerkt met vraagstellingen en constatering van mijn hand, alsmede met algemene gezichtspunten uit de historische literatuur. Als we deze data overzien en schematiseren, ontstaan wat meer structurele gevolgtrekkingen.

In de eerste plaats is het duidelijk dat de zijdeproductie in Horst is ontstaan in het derde kwart van de negentiende eeuw. Het bedrijf van Saringen dateerde uit 1851 en legde zich vanaf 1857 hoofdzakelijk toe op de productie van zijden (en fluwelen) stoffen. Dit bedrijf vormde ook de basis voor de latere ondernemingen van Hendrik Lucas en Herman Viedebant. Een tweede bedrijf werd opgericht door Hendrik Verberkt in 1872.

Ook valt op dat waarschijnlijk alle genoemde textielondernemers ervaringen hadden opgedaan in de Nederrijnse zijdenijverheid, dat in Krefeld een centrumplaats had. Maar vanuit Krefeld werden ook in andere Nederrijnse steden (bijvoorbeeld Dülken, Süchteln) een meer gespecialiseerde textielnijverheid ontwikkeld. Opmerkelijk is dat de textielfabrikanten uit de familie Thomeer en het bedrijf van de familie Rutten ook nadrukkelijk contacten onderhielden met Krefeldse textielontwerpers voor hun speciale stoffen. Behalve de zijdenijverheid lijken dus ook de andere textielbranches in Horst, nadrukkelijke banden met de Duitse Nederrijn te hebben gehad. Het zou mij niet verbazen als deze contacten beduidend ouder zijn dan de negentiende eeuw, waar ook de 'fabrique' uit 1753 op wijst.

Opmerkelijk is verder dat de ondernemingen in de problemen kwamen op momenten dat de politieke en economische situatie in Duitsland moeilijker werd. Tijdens de Duits-Franse oorlogen en de Eerste Wereldoorlog konden de Horster bedrijven maar moeilijk overleven of moesten sluiten. Dat wijst er op dat ze voor hun grondstoffen (zijdegarens!) en afzet ook aangewezen waren op de Duitse contacten. Hoewel Lucas en Viedebant vaste leveranciers waren van Nederlandse ministeries (dus met een vrijwel gegarandeerde afzet) waren ze toch zeer kwetsbaar in deze moeilijke tijden, waardoor het zeer aannemelijk is dat zij voor hun zijdegarens afhankelijk waren van Krefeld en omstreken.

Tenslotte, de ontwikkeling van deze meer gespecialiseerde textielbranches vond plaats in een tijdsgewricht waarin door de industrialisatie de thuiswever moest opboksen tegen stoommachines in Engeland en het Ruhrgebied. Door deze goedkopere machinale productie – waarvoor wel forse investeringen vereist waren - zouden de handwevers gaandeweg slechts voor een beperkt gebruik in de nadere regio produceren. Rond 1875 signaleert het gemeentebestuur van Horst in haar jaarverslagen het toenemende aantal ongebruikte weefgetouwen en wordt in een krantenadvertentie ook de aandacht gericht op mogelijke locaties voor textielfabrieken en innovaties op textielgebied in de regio Horst. De opkomst van de zijdeweefcultuur in

Horst lijkt derhalve in verband te staan met de langzame teloorgang van de traditionele thuisweverij en de kansen die ondernemers hierbij zagen om middels relatief goedkope en ervaren arbeidskrachten een nieuwe gespecialiseerde textielbranche in Horst tot ontwikkeling te brengen.

Jos M.W.C. Schatorjé

Bijlagen

Zonder structureel archiefonderzoek, zijn wel meer data verzameld over individuele zijdewevers in Horst. Ook was de Horster textielbranche breder dan hierboven voor de zijdenijverheid is beschreven.

Andere textiel-ondernemers

- Johan Thomeer (1819-1905) vestigde zich in 1856 vanuit Rheindahlen in Horst. Hij was de ondernemende zoon van Nicolaus Thomeer en Catharina Thomeer-Janssen, die beiden wever waren. Johan Thomeer was ondernemend en plaatste weefstoelen 'buitenshuis', waarschijnlijk volgens het systeem van het *Verlagswesen*. Bij zijn komst naar Horst waren dat er reeds twaalf (vanuit Duitsland hierin reeds eerder geïnvesteerd ?) en een jaar later was dat aantal al toegenomen tot dertig. Johan trouwde in 1858 met de Horster burgemeestersdochter Elisabeth Neujean (1834-1907) en het echtpaar betrok de ouderlijke woning van de familie Neujean (Thomeerstraat 1). Hier kwam ook zijn fabriek voor katoenen en wollen stoffen, waar in 1864 al 21 personen werkzaam waren. Het is mogelijk dat zijn 'buitenhuise' weefstoelen ook voor wol en katoen werden ingezet. Deze grondstoffen moesten worden geïmporteerd, want de inlandse wol was van een slechte kwaliteit en katoen moest men betrekken van plantages die doorgaans door slaven werden bewerkt. Hier ligt de Horster bijdrage aan het 'slavernijverleden' van de vroegmoderne tijd.
Door de Frans-Duitse oorlog had het bedrijf het moeilijk. Hij zou in 1888 nog twaalf werknemers hebben, maar hij geconcentreerd zich al meer op andere verkoopbranches (naaimachines).

- Zijn jeugdige zoon Xavier ging 1888 een vennootschap aan met Jules van der Heijden uit Arcen om ‘met stoom fabriceeren van wollen artikelen en het handelen daarin’. Zolang Xavier minderjarig was, nam zijn vader Johan de zaken waar. Waarschijnlijk zijn de textiel-activiteiten daarna snel gestaakt en werd Xavier rentenier, raadslid (1903-1941) en wethouder (1919-1923 en 1931-1935).
- Wilhelm Thomeer (1827-1911) vestigde zich ook vanuit Rheindahlen in 1856 te Horst. Wilhelm ging in 1865 met zijn broer een vennootschap aan om manufacturen te produceren en te verhandelen. In 1876 was hij nog actief in katoenen- en wollenmanufacturen.
- Peter Mathijs Rutten (1843-1909) uit Helden, vestigde zich 1862 in Horst en had kleine weverij achter zijn woonhuis. Hij liet een fraai woonhuis bouwen (Steenstraat 7) toen zaken goed gingen en opende ook een winkel in de Klaasstraat te Venlo. Uiteindelijk beperkte hij zich tot de weverij in de Gasthuisstraat (tegenover Merthal). Bij de start als stoomweverij voor wollen en katoenen stoffen (ca 1890) werkten er zeventien arbeiders. Dit bedrijf bevatte waarschijnlijk ook een ververij. In de volksmond heette dit complex ‘Buijssen’, naar de familie die als hoofdwever de dagelijkse leiding had.
- Dit bedrijf werd later geleid door zijn zonen Theo (1878-1955) en Josef (1880-1953) Rutten, die ook in bestuurlijk opzicht belangrijk waren. Beide Horster textielbaronnen lieten monumentale panden voor zich bouwen. Theo was in 1913 initiatiefnemer voor de villa Anna (genoemd naar zijn echtgenote Anna van Daal) in de Gasthuisstraat.

Woonhuis Theo Rutten 1913

- Josef liet in 1921 zijn riante villa Weisterbeek bouwen in de voor Horst a-typische Hilversumse Stijl.

Woonhuis Josef Rutten 1921

- Van den Brandt opent in 1884 een stoomwolspinnerij met werk voor acht man. Van dit bedrijf is weinig bekend

Zijdewevers actief in Horst¹⁴

- Lambertus Duijf (* Wanssum 1841) was zijdeweaver en winkelier, eerst te Meterik daarna te Horst. Hij huwde Margaretha Mathey (1848-1923). Zij kregen negen kinderen. Lambert Duijf kocht 1906 een huis (met werkplaats) aan de Kloosterstraat. Zijn zoon Piet verhuisde 1919 met zijn meubelzaak naar de Loevestraat. Diens zoon Arie nam dat later over en specialiseerde zich in doodskisten.
- Zijdeweaver Jan Antoon Lucassen trouwde 1888 met Maria Jacoba Janssen. Het paar woonde aan Schoolstraat. Hij was oprichter van de gelijknamige winkel (thans Plus).
- Leonard Dirks, was volgens het notarieel archief Venray op 17-1-1883 als toeziend voogd zijdeweaver van beroep.
- Hendrik Hendriks (Horst 1890-Meerlo 1954), zijdeweaver.
- De overgrootvader van de voormalig rijksarchivaris in Limburg, mr. dr. Jacques van Rensch was zijdeweaver, had een klein woonhuis, maar met een grote kamer om zijdeweefgetouw te kunnen onderbrengen (*Limburgs Tijdschrift voor Genealogie*, 50 (2022) 127.

-
- ¹¹ Bij de archeologische onderzoeken op het Meterikse Veld zijn sporen van textielnijverheid gevonden vanaf de IJzertijd tot in de negentiende eeuw.
- ¹² Gemeentearchief Venlo, Oud Archief Venlo, inv. 1556.
- ³ Zie de dissertatie van R.W.G. van Schaik, *Belasting, bevolking en bezit in Gelre, 1350-1550*. Middel-eeuwse studies en bronnen, 6 (Hilversum 1987) 227-231.
- ⁴ Gemeenterarchief Venlo, Oud Archief Venlo, Stadsrekeningen 1450-1460 en 1525-1500. In de jaren 1450-1460 was het % weefgeld binnen de verpachte accijnsinkomsten nog gemiddeld 1,4%. Een eeuw later was dat percentage nog minder geworden. Aanvankelijk lag het nog op 0,3%, maar vanaf de jaren '1530 daalde het verder, om in 1539 voor het eerst niet verpacht te worden. Vanaf 1547 ontbrak voortaan de weefaccijns.
- ⁵ Prof. dr Th. L.M. Thurlings en drs A.A.P. van Drunen, 'Overzicht van de ontwikkeling van de economische structuur van Limburg', in: Dr. E.C.M.A. Batta (e.a., red.), *Limburg's Verleden. Geschiedenis van Nederlands Limburg tot 1815*, I (Maastricht 1960) 191-247, mn 210.
- ⁶ V.J.J.M. Asselberghs, 'De schatrekening van Horst over 1753', in: P.A.M. Geurts (e.a.) (red.), *Van heren en gemeentenaren*. Horster Historiën 2 (Horst 1988) 175-192, mn 186-187.
- ⁷ Dr. G. C. Linssen, *Verandering en verschuiving. Industriële ontwikkeling naar bedrijfstak in Midden- en Noord-Limburg, 1839-1914*. Bijdragen tot de geschiedenis van het Zuiden van Nederland XIV (Tilburg 1969) 226-238.
- ⁸ Het navolgende is grotendeels samengesteld uit gegevens die zijn verzameld onder leiding van Loe Derix en door hem zijn gepubliceerd in de acht delen van *Oud Horst in het Nieuws*. Aan de hand van de index van Jacques van Eyndt en Loe Derix *Trefwoorden- en plaatsnamenregister over de delen 1t/m8*. Oud Horst in het Nieuws, 9 (Horst 1997) zijn de afzonderlijke delen gericht na te zoeken. De index is daarmee dan wel het saaiste boek uit de reeks, maar wel het belangrijkste instrument voor gericht onderzoek.
- ⁹ Linssen, *Verandering en verschuiving*, 245-246.
- ¹⁰ De leidde tot discussies in de jaarvergadering van 1992 van LGOG-Kring Horst-Sevenum. Zie het verslag van deze vergadering in 'INFO-LGOG', nr 7 (Horst, 1993)
- ¹¹ Hoofdstraat én Steenstraat werden beeldbepalend door monumentale bouwwerken. Helaas hebben de planologische ingrepen van de laatste halve eeuw in de Steenstraat niet geleid tot kwalitatieve impulsen of een kwalitatief aanzicht, waardoor eerder tegenovergestelde effecten werden bereikt.
- ¹² Interview met oud-rijksarchivaris mr. dr. Th. J. van Rensch over zijn familiegeschiedenis in *Limburgs Tijdschrift voor Genealogie*, 50 (2022) 127-134, mn 127.
- ¹³ Zie over deze sociëteit het lezenswaardige artikel van G.F. Verheijen, 'De Sociëteit Amicitia te Horst 1844-1940', in: P.A.M. Geurts (e.a., red.) *Fragmenten uit dertig Eeuwen*. Horster Historiën, 1 (Horst 1986) 115-139, met name de ledenlijst op 134-138, waarbij we weer de namen van de Horster 'textielbaronnen' tegenkomen.
- ¹⁴ Uit diverse genealogische berichten genoteerd, maar verre van compleet. Ik houd mij aanbevolen voor verdere suggesties.

Bert Clevis

Worstelt u ook wel eens met de opmaak van tekst? Natuurlijk, die moet er immers ‘gelikt’ uitzien. Maar wat is ‘gelikt’? In de loop der geschiedenis zijn modeverschijnselen in opmaak waarneembaar waarvan enkele markante voorbeelden in dit artikel.

Lange tijd was symmetrie, waarbij teksten werden gecentreerd, hèt vormgevingsprincipe in de typografie. Deze stijl die ook wel de ‘klassieke’ stijl wordt genoemd gaat uit van het in het midden plaatsen, ook wel centreren van tekst. Onderstaand een voorbeeld van deze opmaakstijl.

Afbeelding 1. Voorbeeld van symmetrische typografie van een krant uit 1953. Merk op dat naam van de krant, datum, titels etc. zijn gecentreerd waardoor een weegschaafeffect ontstaat in het totaalbeeld.

Kranten, vaak trendsetter wat betreft opmaak, stapten op een zeker moment af van deze 'klassieke' stijl. De overgang naar een andere nieuwe stijl verliep heel geleidelijk. Afbeelding 2 toont een voorbeeld van een krant van tien jaar later. Wat valt op: centrering is niet meer overal consequent toegepast. Tekstelementen worden zowel links als rechts uitgelijnd. Dit waren ogenschijnlijk kleine, maar voor die tijd grote veranderingen.

Afbeelding 2. Voorbeeld uit 1963. De titel “Mevrouw Kennedy....” staat niet meer gecentreerd evenals datum en paginering.

Onder invloed van stijlontwikkelingen als Bauhaus, de Stijl en de Nieuwe Zakelijkheid raakte symmetrie uit de mode. Er ontstond een nieuwe stijl-richting aangeduid met “moderne” of “asymmetrische” stijl. Het nut van een uniforme en moderne huisstijl deed opgang na 1970. Huisstijlprojecten waarbij werd gekozen voor deze “moderne” stijl moesten de uitstraling van het bedrijf opkrikken. Ik heb beroepsmatig aan den lijve ondervonden hoe snel de opmars van deze nieuwe stijl is verlopen bij overheidsinstanties en bedrijven. Door goed te kijken naar de vormgeving van bijvoorbeeld boeken, formulieren, contracten, diploma’s, posters, bidprentjes etc. ontdekkel je als vanzelf een derde oog voor dit fenomeen.

Ter verduidelijking een aantal voorbeelden van de ontwikkeling van symmetrie naar asymmetrie.

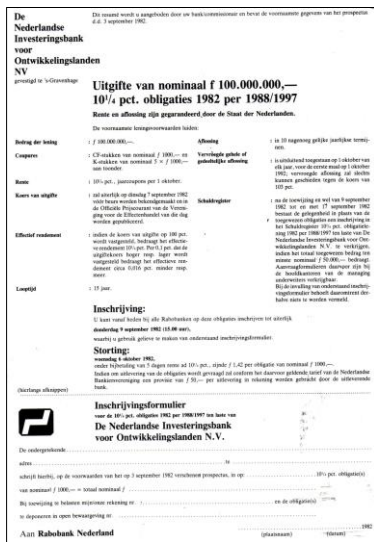
Afbeelding 3. Boekomslag van L. de Jong in ‘klassieke’ opmaak.

Afbeelding 4. Herdruk van het boek van L. de Jong in ‘moderne’ opmaak.

Afbeelding 5. ‘Klassiek’ voorbeeld van een obligatie. Ontdek zelf in welke alinea’s deze stijl niet consequent is doorgevoerd.

Afbeelding 6. ‘Modern’ voorbeeld van een obligatie.

Ook de opmaak van tabellen is onderhevig geweest aan diezelfde stijlontwikkeling. De volgende twee tabelvoorbeelden dienen als voorbeeld.

Provincie	Vestiging				Vertrek			
	Binnenlandse migratie		Buitenlandse migratie		Binnenlandse migratie		Buitenlandse migratie	
	Abs.	Per 1000 inw.	Abs.	Per 1000 inw.	Abs.	Per 1000 inw.	Abs.	Per 1000 inw.
Groningen	28 211	55,8	1 245	2,5	27 961	55,3	828	1,6
Friesland	25 509	50,7	818	1,6	26 034	51,8	908	1,8
Drenthe	17 562	50,9	631	1,8	16 397	47,5	537	1,6
Overijssel	37 441	42,5	4 238	4,8	37 214	42,2	3 367	3,8
Gelderland	72 607	51,1	7 175	5,0	66 842	47,0	5 828	4,1
Utrecht	41 399	55,1	7 200	9,6	40 490	53,8	4 156	5,5
Noord-Holland	95 803	43,7	18 380	8,4	100 421	45,8	13 227	6,0
Zuid-Holland	117 863	40,8	24 693	8,5	124 577	43,1	18 251	6,3
Zeeland	14 578	49,6	1 012	3,4	14 101	48,0	842	2,9
Noord-Brabant	77 400	45,9	9 713	5,8	74 051	43,9	7 361	4,4
Limburg	45 453	46,6	6 717	6,9	46 757	48,0	6 576	6,7
Zuid. IJsselmeerpolders	1 627	202,0	20	2,5	499	62,0	3	0,4
Centr. bev. register	289	60,5			613	128,4	8	1,7
Nederland	575 742	46,2	81 842	6,6	576 027	46,2	61 892	

Afbeelding 7. ‘Klassiek’ opgemaakte tabel. Titels zijn gecentreerd, niet alleen tussen linker en rechter celrand, maar ook tussen boven- en onderkant van de cel waardoor een onrustig totaalbeeld ontstaat.

	vestiging		vertrek		overschot		
	buiten-landse	binnen-migratie	buiten-landse	binnen-migratie	buiten-landse	binnen-migratie	totaal
	per 1 000 inwoners				absoluut		
Groningen	1,8	49,0	2,1	51,9	– 153	– 1 464	– 1 617
Friesland	1,4	47,7	1,8	49,4	– 212	– 870	– 1 082
Drenthe	1,6	53,2	1,5	48,5	– 34	1 672	1 706
Overijssel	2,8	38,3	4,5	40,7	– 1 482	– 2 161	– 3 643
Gelderland	3,6	50,5	4,2	46,5	– 734	5 733	4 999
Utrecht	5,2	58,2	6,6	53,5	– 1 049	3 639	2 590
Noord-Holland	6,0	46,3	6,1	47,6	– 191	– 2 848	– 3 039
Zuid-Holland	5,9	43,6	7,0	44,9	– 3 217	– 3 729	– 6 946
Zeeland	3,4	48,5	3,3	46,9	55	479	534
Noord-Brabant	3,5	46,3	4,8	44,9	– 2 162	2 433	271
Limburg	4,4	42,8	6,9	46,9	– 2 431	– 4 021	– 6 452
Zuidelijke IJsselmeer- polders	6,0	183,9	2,1	48,6	38	1 300	1 338
Centraal persoons- register		63,1	0,9	136,5	– 4	– 334	– 338
Nederland	4,4	46,6	5,3	46,6	– 11 508	– 171	– 11 679

Afbeelding 8. Tabel in ‘moderne’ opmaak. Titels zijn links uitgelijnd.

Documenten moesten in de nieuwere stijl vooral strak ogen. Dit werd bereikt door toepassing van strakkere lettertypes (Arial in plaats van Times) en het uitbannen van hoofdletters. Daarnaast werd het gebruik van lijnen zoveel mogelijk afgeraden.

Kolombreedte

Een andere opvallende verandering die zich op typografisch gebied voordoed was het inkorten van de leesregel. Ook deze trend werd gevoerd vanuit de krantentypografie. Door toepassing van kortere regels passen er meer kolommen op één krantenpagina.

Afbeelding 9. Krant uit 1945 in vier-koloms opmaak.

Het aantal kolommen nam in de decennia die volgden alsmat toe. Uit een artikel in Compres van 15 november 1988 valt te lezen dat de meeste kranten op dat moment een acht-koloms opmaak hanteerden met uitzondering van 'Het Parool'.

‘Het Parool’ besloot de trend van de meeste andere dagbladen in die tijd te volgen en als een van de laatsten af te stappen van de zeven-koloms opmaak. Argument: De kortere regels die hierdoor ontstonden zouden de leesbaarheid vergroten.

Afbeelding 10 en 11 Overgang van zeven naar acht-koloms opmaak van het Parool in 1988

Het was de Volkskrant die lange tijd niet meeging met deze trend. Het zou op een psychologisch principe zijn gebaseerd dat de Volkskrant bleef vasthouden aan de zeven-koloms indeling omdat de tekst volgens de Volkskrant bij bredere kolommen minder snel leest en daardoor indringender zou ‘over’ komen.

Om deze reden werd overwogen om een speciale editie uit te brengen voor de jongste middelbare-schooljeugd. De schooljeugd zou als geen ander gewend zijn aan snel en vluchtig, kort en oppervlakkig lezen waardoor een kortere regellengte gerechtvaardigd was. Inmiddels is opmaak in kolommen in de meeste publicatievormen doorgevoerd.

De toekomst zal uitwijzen op welke wijze de opmaak gaat wijzigen. Dat geldt vooral voor het digitaal lezen. Hiervoor gelden andere functionele eisen wat betreft letterkeuze, tekstbreedte en kleurgebruik.

FOTO 'S GENOMEN BIJ VOORMALIGE BEZITTERS HUIS "TER HORST".

Huub Hendrix

Voor velen is het zoeken naar afbeeldingen van personen die in hun genealogie voorkomen een moeilijke opgave. In de tijd vóór de uitvinding van de fotografie liet men schilderijen maken waarbij de opdrachtgever de te portretteren persoon natuurlijk kende of heeft gekend.

Voorbeeld 1: Von Westerholt

Bij adellijke personen heb je vaak geluk als er familiewapens zijn afgebeeld die het mogelijk maken om de identificatie van de persoon te achterhalen. Maar helaas is dat lang niet altijd het geval. In tegenstelling een mooi voorbeeld van gemakkelijke identificatie is een foto met een vermelding erop van Egon von Westerholt. Hij was van 1897 tot zijn overlijden in 1923 de eigenaar van de goederen en gronden behorende bij kasteel "ter Horst". De foto van Egon von Westerholt. Op de volgende pagina is voorzien van een datering en zelfs de vermelding bij welke gelegenheid ze werd gemaakt. Aantekeningen kunnen een mooie aanvulling vormen bij het vervaardigen van een familie geschiedenis.

Foto van ritmeester Frans Egon von Westerholt (1844-1923) gemaakt bij overplaatsing van zijn 11 de infanterie regiment van Düsseldorf naar Krefeld in 1904.

De enige dochter van de laatste bewoner van ter Horst, Charlotte von Fürstenberg was gehuwd met Willem von Westerholt. (+1827) Bij een latere deling van de erfenis door hun kinderen in 1860 verwierf Otto von Westerholt het Horster bezit. De grootouders van zijn echtgenote Sophie von Fürstenberg (1823-1894) waren Lotharius von Fürstenberg en Sophie von Hoensbroek. (zie ook laatste opname) Via onderhandse verkoop vond in 1897 overdracht plaats van Otto von Westerholt naar zijn broer Frans Egon von Westerholt. Hij is degene die hier op bijgaande foto is afgebeeld. Op 12 juli 1950 is J.P.J. Scholtens als gemachtigde van het Nederlandse Beheers instituut wegens het Besluit Vijandelijk Vermogen beheerder over het bezit van de kinderen van Frans Egon von Westerholt. Namens dit instituut

draagt hij het bezit van de familie Von Westerholt over aan het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedsel Voorziening. (Staatsbosbeheer). Voor notaris Reijnders te Horst verkreeg de gemeente Horst op 19 december 1961 de ruïne van het voormalig kasteel tegen ruiling van onroerend goed met Staatsbosbeheer. Op 11 november 1968 werd de ruïne opgenomen in het register van beschermde monumenten.

Voor wie nog niet eerder bij het Schols van de familie Von Westerholt te Herten (D) is geweest, hier een foto.

Hoofdingang Schloss Westerholt (opname juni 2021)

Het “Schloss Westerholt” vervult tegenwoordig de functie van hotel, en herbergt een golfclub. Immers het onderhoud van een kasteel is een kostbare zaak. Hiermee heeft het een passende functie gekregen die ook een financiële bijdrage levert in het onderhoud.

Bij de entree rechts van een receptie, van het hotel c.q. golfclub, bevindt zich een lange smalle gang. Daar hangt het grote schilderij van het kasteel “Ter Horst”. Voor velen van u een bekende afbeelding. Zoals u ziet verhindert de smalle gang en de omvang van het schilderij om het in een juist perspectief te kunnen zien en te fotograferen.

Gang met schilderij van kasteel "Ter Horst" (juni 2021) in Schloss Westerholt

Door het schilderij naar buiten te brengen kon een foto worden vervaardigd in het juiste perspectief.

Voorbeeld 2: Von Fürstenberg

Bij de familie Von Fürstenberg in Schloss Herdringen heeft men de identificatie van de schilderijen van hun voorouders op een efficiënte manier opgelost. Na de entree passeer je aan de linkerkzijde een grote zaal. Jaren geleden bij een archief bezoek gehuisvest in een van de bijgebouwen, was het kasteel nog niet toegankelijk voor het publiek. Destijds straalde het nog de allure van een bewoond kasteel uit. Bij een later bezoek was de familie overgegaan om ook opbrengsten te genereren door verhuur van de grote zaal voor feesten en partijen. Praktisch zal deze zaal die nu de functie van feestzaal heeft, ook voor de familie Von Fürstenberg te groot zijn geweest om gezellig te kunnen vertoeven.

Jagdschloss Herdringen

Sie haben eine Veranstaltung

?

Wir haben den
entsprechenden Rahmen

!

Sie suchen für Ihre Firmenveranstaltung oder Familienfeier ein außergewöhnliches Ambiente ?

Das Jagdschloss Herdringen steht für Lifestyle mit hohen Qualitäts-Standards, flexibler Dienstleistung und Kompetenz bei fairen Preisen.

Engelstein in einem romantischen Landschaftspark bieten oder laden Sie in einem Schloss im englischen Tudor Stil.

Das Rittergut Herdringen wurde 1376 erstmals urkundlich erwähnt. Die 1443 geborene en der Familie von Fürstenberg, danach des von Voynow. Im Jahre 1618 kaufte es der Paderborner Fürstbischof Dietrich von Fürstenberg und verlor es an seinen Neffen. Später gab es das Anwesen den Fürsten von Fürstenberg.

Zwischen 1000 und 1720 entstand die dreiflügelige Vorburg. In den Jahren 1844 bis 1852 wurde das sogenannte Jagdschloss nach Plänen von Ernst Friedrich Zwerner errichtet. Zwerner vollendete als Baumeister auch den Keller Turm. Die Kapelle des Schlosses erinnert dabei an dieses bedeutende Bauwerk.

Einer der Höhepunkte seiner fast 100-jährigen Geschichte war sicherlich der Besuch des preussischen Königs Friedrich Wilhelm IV. der 1852 im Schloss zu Gast war. Noch heute trägt eine der Säle den Namen „Königsaal“.

Dem Wert des Schloss als Bauschmuck vor uns auch 190 Jahre später noch gerecht zu werden.

Weitere Informationen unter:
www.jagdschloss-herdringen.de

In de achterzijde van het kasteel bevond zich een kamer die zich daar zeker meer voor leende. In dit vertrek is een wand voorzien van schilderijen van familieleden uit de familie Von Fürstenberg. Bij het eerste bezoek (2004) was dit vertrek voorzien van een lange eiken tafel met dito stoelen. In dit vertrek heeft men netjes in de lambrisering de portretten van de familieleden verwerkt. Telkens een echtpaar bijeen geplaatst. Allen voorzien met naam, geboorte- en overlijdens datum.

Op deze schilderijen zijn familieleden van de laatste adellijke bewoner van kasteel ter Horst, Frans Clemens von Fürstenberg (1755 - 1827) afgebeeld. Zijn ouders afgebeeld 3de en 4de vanaf rechts beneden: Clemens Lotharius von Fürstenberg en echtgenote Sophie von Hoensbroek. En geheel boven-aan rechts de portretten van zijn grootouders Christian von Fürstenberg en Maria von Hochsteden.

Schilderijen van de familieleden Von Fürstenberg

“DE MANHUIS” EN BEWONERS

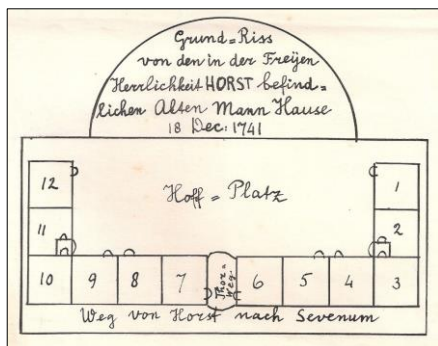
Jan van de Meerendonk

In de Echo van Noord-Limburg datum 17 mei 1958 is de oprichting van een Mannenhuis, gesticht in 1666 door Wilhelm Vincent van Wittenhorst en zijn vrouw uitvoerig beschreven door H.G. ter Voert. Het was een huis met 12 kamers bedoeld voor 12 personen die als dank voor hun gebeden voor de stichter kost en onderdak verkregen.

Toestand Horst 1812

Het dorp telde in deze zomer 2683 inwoners met 450 huizen en/of boerderijen (waarvan zeven huizen en/of boerderijen niet bewoond waren) en “de Manhuis”.

Frans Clemens von Fürstenberg was weer teruggekeerd naar Horst om zijn bezittingen te beheren. Hij was eigenaar van het kasteel met boerderij, landerijen, “de Manhuis” en nog negen huizen in de wijken Oostenrijk, Meterik en het Dorp. “**de Manhuis**”, is de naam van het huis zoals dat in volkstellingen en kadaster wordt vermeld. De naam doet vermoeden dat er alleen mannen woonden, maar dat was in 1812 anders. Het was één huis met twaalf kamers in een U-vorm gebouwd met een poort-doorgang in het midden. Het pand was gelegen op de hoek van de tegenwoordige Gasthuisstraat en Venloseweg.

Plattegrond Manhuis (links) en locatie Manhuis (rechts), archief van H.G. ter Voert

Ter info: De **volkstellingen** 1799 t/m 1840 zijn momentopnames waar de bevolking werd genoteerd met huisnummer, burgerlijke staat, leeftijd en beroep. Vanaf 1821 werden nieuwe en vertrokken personen en gezinnen in een apart document bijgehouden.

In de **bevolkingsregisters** van af 1850 worden deze gegevens aangevuld met geboortedatum, waar vandaan gekomen, waarheen vertrokken en eventueel de overlijdensdatum.

De bewoners

Volkstelling 1812

De Manhuis oorspronkelijk bedoeld voor 12 personen werd in de zomer van 1812 bewoond door 45 personen: vier echtparen, 15 weduwen, 15 kinderen en zeven volwassenen.

Zeven kamers werden bewoond door weduwen met en zonder kinderen, de vier echtparen (met kinderen) hadden elk een kamer, en één persoon had een kamer voor zich alleen. Het zal er druk geweest zijn, op één kamer te huizen met volwassenen en kinderen. De echtparen waren gezegend met kinderen. Gerard de Mulder had er drie, Jean Boom twee en Henri Boijen de nachtwaker had er drie waarvan de jongste drie maanden oud was. De beroepen dat zij opgaven bij de volkstelling waren zonder uitzondering “dagloner”, de voorloper van de tegenwoordige ZZP-er. Zij woonden eerder in de wijken Oostenrijk, Middelijk, Meterik, Dorp en de Berkel.

Gerard de Mulder uit Swolgen huwde in 1804 met Antoinette van den Berkom en betrokken een kamer als woning in de Manhuis. Hij was eerder knecht geweest bij Willem Peters op de Schadijk. Ten tijde van de volkstelling in 1812 hadden zij drie kinderen.

In Horst waren 361 dagloners, mannen en vrouwen die allen aan de kost moesten komen. De knechten zijn hier niet meegeteld. Het zal niet gemakkelijk geweest zijn om kost, huur en brandstof voor koken en verwarming te verdienen. Zeker voor weduww Vrouwen met kinderen was het erg moeilijk om het huishouden en werk met de kindercare te combineren.

Frans Clemens von Fürstenberg komt te overlijden op 24 februari 1827. In een schrijven van 23 oktober 1827 gericht aan het armenbestuur van Horst wordt verzocht de goederen aan de erfgenamen von Fürstenberg

ter beschikking te stellen. Dit betreft het “arme mannenhuis tot wederopbouw en instandstelling”. Zeer waarschijnlijk had het armenbestuur de Manhuis in beheer gehad.

Volkstelling 1829

Van de huurders uit 1812 zijn er 11 overleden, drie verhuisd naar het nabijgelegen Gasthuis, of vertrokken naar de wijk Oostenrijk en het Dorp. Gebleven is Gerard de Mulder inmiddels 60 jaar, zijn vrouw is in 1821 overleden en hij is hertrouwd met Johanna Alaerds oud 44 met wie hij drie kinderen heeft. De nachtwaker Henri Boijen is overleden, zijn weduwe Maria Bol heeft er een kamer met haar twee zonen.

In 1829 wonen er 5 echtparen met 17 kinderen, een weduwnaar en vier weduwen, totaal 32 personen. De meeste waren Horstenaren, met uitzondering van Gerard de Mulder uit Swolgen, Anna Maria Willems uit Venray, Joanna Hermkens uit Oirlo en Elisabeth Rosenboom uit “Westphalen”.

Volkstelling 1840

Het Manhuis wordt nu bewoond door 44 personen, acht echtparen met 19 kinderen, een weduwnaar en 8 weduwen.

De geboorteplaatsen zijn; Horst 24x, Goch 1x, Pruissen 2x, Lottum 1x, Sonsbeek 1x, Gelder 1x, Kessel 1x, Venray 1x, Nieuwenhagen 1x, Oss 1 x, Bergen op Zoom 1x, Mechelen 1x, Empel 1x, Summer 1x, Maastricht 1x, Groeningen 1x, ‘s Gravenhage 3x en Monster 1x.

Blijvers zijn wed. Boijen sinds 1812, echtpaar Theodoor Paar/Nellen en Gerard van Rens/Voesten, die waren sinds 1829 in het Manhuis.

Gerard de Mulder is met vrouw en dochter van een éénkamerwoning in de Manhuis naar een tweekamerwoning in het Gasthuis verhuisd, een verhuizing van 220 meter. Hij heeft daar zeker 25 jaar op een kamer gewoond.

Verdienmodel

In de administratie van het armenbestuur en erfgenamen Fürstenberg zijn de namen van de "aanpachters" van het Mannenhuis en (aan)betalingen vermeld. De kamers werden op de notities benoemd als "huizen".

De huur was fl. 10,00 gulden jaarlijks, te betalen voor "paaschen" van het komende jaar.

Bewoners waren particulieren. Het armenbestuur betaalde de huur namens een aantal behoeftige mensen van de gemeente.

De huur werd in één keer betaald, of op "korting" (in twee delen) of er was iemand die zich als borg stelde voor de huur.

Handwritten notitie rekeningen van het Manhuis uit 1846. The document lists several entries with names, amounts, and dates. Key entries include: 'paasche Re 1846 Manhuis', 'N 2 J. G. Kellenaars', 'N 3 J. G. Kellenaars', 'N 4 J. G. Kellenaars', 'N 5 J. G. Kellenaars', 'N 6 J. G. Kellenaars', 'N 7 J. G. Kellenaars', 'N 8 J. G. Kellenaars', 'N 9 J. G. Kellenaars', 'N 10 J. G. Kellenaars'. The amounts are mostly in florins (fl.) and guldens (g.).

Notitie rekeningen van het Manhuis uit 1846

Bevolkingsregister 1850-1859

Het Manhuis heeft nu een huisnummer, nl 534. De "woningen" zijn genummerd van 534a t/m 534l en er wonen 39 personen in het Manhuis. Zes echtparen met kinderen, een weduwnaar en zeven weduwen deels met kinderen.

Er zijn weer aan aantal "blijvers", echtpaar Theodoor Paar/Nellen, Verberkt/Hermans en wed. Hasselmans. De meesten zijn geboren in Horst, de "import" komt uit Goch, Castenray, Helmond, Sonsbeek, Wetten en Maasbree. De beroepen van de bewoners zijn wolspinner, wever, naaister en dagloner. Gerard de Mulder woont nog steeds met zijn vrouw en dochter in het Gasthuis huisnummer 535a. Hij overlijdt in 1855 oud 87 jaar en zijn vrouw Johanna Alards in 1858 oud 74 jaar.

Bevolkingsregister 1860-1869

De Manhuis wordt niet meer vermeld in het bevolkingsregister.

Het pand is in 1852 verkocht aan Hendrik Jeurissen.

Meerdere voormalige bewoners van “de Manhuis” vind ik terug in het Gasthuis dat in 1857 werd verbouwd. Van oorsprong vier kamers werd het Gasthuis door de gemeente uitgebreid van vier naar acht kamers.

De verkoop van “de Manhuis” en de uitbreiding van het Gasthuis vallen bijna samen, reden genoeg om aan te nemen dat hier een verband bestond.

Het pand “de Manhuis”

Gebouwd in 1672 en meermaals verbouwd voor 1842. Door de invoering van het kadaster in 1842 zijn de veranderingen goed te volgen.

Van 1672 tot 1852 was het in bezit van Wittenhorst en Fürstenberg, functie kamer/woning verhuur, van 1852 tot 1927 in bezit van Hendrik Jeurissen, beroep gemeente ontvanger, woning/bedrijfsruimte, vanaf 1928 in bezit van Soberjé ook wel Schoeber genaamd, van beroep suikerbakker, woning en bedrijfsruimte.

Na 1929 zijn er meerdere verbouwingen geweest en uiteindelijk is het pand in 1969 afgebroken, om plaats te maken voor een appartementen gebouw.

Appartementengebouw op locatie voormalige Manhuis (foto LGOG Kring ter Horst)

De vakman voor het betere
glas- en schilderwerk

HERMKENS
GLAS- & SCHILDERWERKEN

Kijk voor meer informatie op www.hermkensschilderwerken.nl
of bel 0648782474

PLUS café

Ut Patronaat
ontbijt - koffie - gebak - lunch - ijs

oud kerkhof horst

Iedereen weet waar het ligt, maar veel mensen kennen de geschiedenis en verhalen van het Oud Kerkhof Horst aan de Kloosterstraat (nog) niet. Om daar verandering in te brengen wordt er, sinds 2024, elke zomermaand een gratis rondleiding gegeven op het kerkhof. Deze rondleiding van een klein uur wordt door enthousiaste gidsen verzorgd. Zij kiezen dan een thema aan de hand waarvan wetenswaardigheden worden verteld. Zo is de rondleiding geen droge opsomming van feiten.

De gezondheidszorg in de 19e en begin 20e eeuw is, bijvoorbeeld, als thema genomen voor een van de rondleidingen. De oorlog, en met name de Tweede Wereldoorlog waarbij ook bij het verzamelgraf wordt stilgestaan, is een ander onderwerp dat tijdens een rondleiding wordt uitgediept. Of een algemene inleiding op de begraafcultuur en het zichtbare resultaat in Horst.

U bent van harte uitgenodigd om deel te nemen aan een (of meerdere) bezoeken van het kerkhof. De rondleidingen starten telkens op de laatste zondag van de maand, belangstellenden verzamelen dan op het kerkhof om 14h30. In 2024 worden deze bijeenkomsten nog gehouden op zondag 29 september en zondag 27 oktober. Op de website www.oudkerkhof-horst.nl staan op de eerste bladzijde de thema's genoemd. Deelname is gratis, u hoeft zich ook niet op te geven.

van Merwijckstraat 47
5961 SB Horst
telefoon; 077-3986332

wielbeckersrijwielservice.nl

openingstijden; maandag t/m vrijdag; 19.00-20.00 uur

dakbedekkingen
Noordsingel 11 Horst

WWW.THDAK.NL / 077-3981420

BEVOLKING VAN HORST 1802 T/M 1922

Jan van de Meerendonk

Het Aezel project waarover in eerdere INFO's al een toelichting is gegeven vordert gestaag. Gegevens van de Horster bevolking over de jaren 1802 tot en met 1922 zijn ingevoerd en kunnen worden opgevraagd.

Er is veel werk verzet om de bevolkingsgegevens in te voeren in Aezel. De gegevens van de volkstellingen *-een volkstelling is de stand van de bevolking in het genoemde jaartal-* van de jaren 1802, 1812, 1829 en 1840 en de gegevens van de bevolkingsregisters *-register waarin over een periode van meestal 10 jaar alle veranderingen werden bijgehouden zoals overlijden, geboorte, verhuizing ed.-* van de jaren 1850-1859, 1860 t/m 1869, 1870 t/m 1894, 1895 t/m 1922 zijn ingevoerd en opvraagbaar. Het laatste gedeelte van het bevolkingsregister 1923 t/m 1940 zit in de planning en is nog niet opvraagbaar.

Hoe kunt u zoeken naar deze gegevens?

Start Internet op uw computer en ga naar de site **Aezel.eu**. Klik in het keuzemenu op **Personen** en kies daarna in keuzevak Subtype voor **Bevolking**. Kies in het keuzevak **Plaats** Horst en vul daarna in de invulvakken **Achternaam** en of **Voornaam** de zoektekst in.

De volkstelling van 1840 is ook gekoppeld aan het kadaster van de gemeente Horst, daardoor is het mogelijk vanuit de kadasterkaart naar de bewoners te zoeken en omgekeerd. Hoe kunt u zoeken vanuit de kadasterkaart?

Klik in de bovenste menubalk op **Ontdekken** en kies in het keuzemenu **Geografie**. Klik op **Minuutplans Eigenaren** en daarna op de knop **Zoeken** waarna de zoekgegevens (naam en voornaam) kunnen worden ingevuld.

Het invoeren van de gegevens is veel werk. Als er mensen zijn die tijd over hebben en graag willen helpen, graag een berichtje naar het volgende emailadres: j.v.d.meerendonk@aezel.eu

DIGITAAL DOOR KERK MELDERSLO LOPEN

Jörgen Dinnissen

Vierentwintig uur per dag en zeven dagen per week kunt u zelf digitaal door de kerk van Melderslo lopen. Zonder dat u een sleutel nodig heeft. Vanaf iedere plek op planeet Aarde met een internetverbinding. Hoe? Door gebruik te maken van de gemaakte digitale 3D scan.

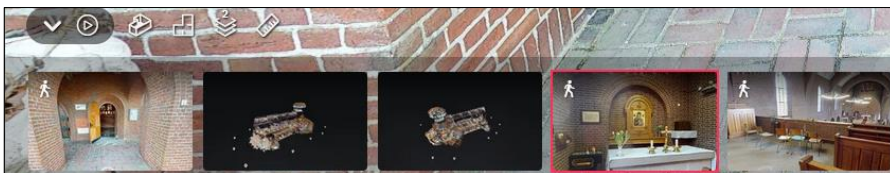
Een paar jaar geleden heeft Geschiedenis Melderslo het boek 'Van Blindheid Genezen. Leestekens in de kerk Melderslo Verklaard' (2020) uitgegeven. Een boek met mooie foto's van alle kerkschatten in de kerk van Melderslo. Met uitleg over wat we zien of zouden moeten lezen.

Het lastige van een boek is dat het 2 dimensionaal (2D) is en dat u moet puzzelen wat nu waar precies in de kerk staat en hangt in relatie tot elkaar. Om dit te ondervangen hebben wij een 3 dimensionele (3D) scan van de kerk laten maken door Paul van der Linden van het bedrijf Paul3D:

<https://my.matterport.com/show/?m=TqUiobBj4e9>

Ook ditmaal was het doel: de kerk van Melderslo vastleggen voordat het voorgoed zijn bestemming als Rooms-Katholieke kerk voor het dorp verloren heeft en verbouwd wordt tot ... – wie het weet mag het zeggen.

Functionaliteit 3D scan

Het lint uit de 3D scan met highlights van de kerk in Melderslo.

U kunt zich onder begeleiding rond laten leiden door de kerk door te drukken op 'play'.

Een filmbeeldje uit de 3D scan. Door te drukken op de “ringen” kunt u “lopen” door de kerk.

U kunt ook zelf door de kerk lopen – zonder een gids – via ‘highlights’. Druk op een highlight en loop zelf door de ruimten door te drukken op de “ringen” op de vloer.

Met de ‘floor selector’ kunt navigeren tussen de verschillende verdiepingen van de kerk.

Met het ‘dollhouse (Nederlands: poppenhuis) en het ‘floorplan’ kunt u ook navigeren door de kerk en het als een 3D object van alle kanten bekijken. Interessante punten zijn getagged en hebben een “bolletje”. Als u erop drukt ziet u een detailfoto.

Tot slot, kunt u via de ‘measurement mode’ meten in de kerk. Het altaar is bijvoorbeeld 2,60 meter breed.

Achtergrond

Waarom heeft heemkundevereniging Geschiedenis Melderslo de moeite gedaan om de kerk van Melderslo vast te leggen met foto’s, een boek en een 3D scan? Antwoord: omdat het duidelijk is dat in ons hoekje op planeet Aarde de kerk zijn bestaansrecht definitief verloren heeft als hét gebouw exclusief voor religieuze bijeenkomsten. Hoe verdween God ook uit Melderslo (*Van Blindheid Genezen*, pagina 16-17): “Het aantal rooms-katholieken kan op papier in de provincie Limburg dan wel 65% zijn, feitelijk

gaat maar 1% een of meer keer per maand naar de kerk. Zonder kerkbezoekers geen draagvlak. En zonder draagvlak geen geld meer voor een kerk in Melderslo. Wat in 1921 verwoord werd als van 'onschatbare waarde' en gebouwd werd 'uit eigen inspanningen en beurs' is 100 jaar later vervlogen met de wind. 1% is kerks en de trend is dalend."

Voordat de kerk definitief aan de eredienst wordt onttrokken en de huidige inrichting voor altijd verdwijnt wilden wij vastleggen hoe het was. Zodat mensen in 2124 kunnen zien wat er allemaal te zien was in de enige dorpskerk van Melderslo rond 2024. Met uitleg over alle leestekens in de kerk. En als extra kers op de taart kunnen zij dan ook rondlopen en rondwalen door de kerk met de 3D scan. Zonder sleutel. Zonder gids.

Bronnen

- 3D scan: <https://my.matterport.com/show/?m=TqUiobBj4e9>
- Geschiedenis Melderslo, 'Nieuwsbrief 2024-07: Wist u dat ... digitaal door kerk van Melderslo lopen?'
- Jörgen Dinnissen, 'Van Blindheid Genezen' in: *INFO LGOG Kring Ter Horst, nummer 63* (september 2020).
- Pierre van Rijswijck en Jörgen Dinnissen, 'Van Blindheid Genezen. Leestekens in de kerk Melderslo Verklaard' (2020).

Maashuys

Vastgoed en Advies

www.maashuysbv.nl

(0485) 33 65 49

www.meanderbv.nl

(0485) 33 65 43

Americaanseweg 16, 5961GP Horst. Tel. 077 464 2165

www.vanissummedia.nl

De leste Geulde

CAFÉ ♦ TERRAS ♦ PARTYCENTRUM